

משרד הפיתוח

פעולות הביקורת

נבדקו דרכי פירוקו של אגף הנגב והערבה והעברת תפקידיו למשרדים וגופים אחרים. ביחידת הנפט נבדקו המסמכים והרישומים בפנקס הנפט בדבר זכויות נפט, וגביית אגרות ותמלוגים. בגזברות המשרד נבדקו ההוצאות וההכנסות.

ביטול אגף הנגב והערבה

פעולותיו של אגף הנגב והערבה שבמשרד הפיתוח הקיפו תחומים שונים, כגון אספקת מים וחשמל, הקמת מפעלים וקידום התיירות. שלא כרוב היחידות במשרדי הממשלה, המהוות יחידות פונקציונאליות, היה אגף זה יחידה טריטוריאלית. שפעולותיו התייחסו לאיזור מסוים של המדינה — הנגב, מבאר שבע דרומה עד אילת. תקציבו הרגיל בשנת הכספים 1962/63 הסתכם ב-318,000 ל"י, ותקציב הפיתוח שלו ב-1,616,000 ל"י. מספר עובדיו היה 14; מלבד זאת הועסקו על ידי האגף 8 מפעילים בתחנות כוח בנגב. בינואר 1963 החליטה הממשלה, על פי הצעת שר הפיתוח, לבטל את האגף ולהעביר את הנושאים הנמצאים בטיפולו למשרדי הממשלה המתאימים. בעקבות ההחלטה הועברו במשך הזמן עובדי האגף למקומות עבודה אחרים.

בשנת 1964 נבדקו סדרי הביטול של אגף הנגב והערבה, ואופן סיומן של פעולותיו או העברתן לגופים אחרים.

ההכנות לביטול

שר הפיתוח הטיל על עובד בכיר של המשרד לטפל בכל העניינים הכרוכים בחיסול האגף. — תנהלת המשרד לא הגדירה בכתב את סמכויותיו ולא נתנה לו הנחיות בכתב בדבר העברת פעולות האגף לגופים אחרים.

— לא נעשו הכנות מספיקות לקראת הביטול. פעולות הביטול מהנכון היה שיתבססו על דין וחשבון מסכם של האגף על מכלול פעולותיו ועל רשימה של נושאים, בהם טיפל האגף ושיש להעבירם או לסיימם. הדו"ח והרשימות לא הוכנו, והממונה על חיסול האגף פעל לפי ניירות עבודה, שהכין על פי שיחות, שניהל עם עובדי האגף הבכירים.

ארכיון האגף הועבר לגנוך המשרד ללא מיון, ולפיכך חלק ניכר מהחומר הארכיוני — אותו החלק הקשור בעניינים, שהטיפול בהם הוטל על גופים אחרים — לא הועבר לאותם גופים. רק בעקבות הביקורת נערך המיון, אולם הוא לא הסתיים עד סוף ספטמבר 1964.

פעולות הביטול

משרד מבקר המדינה בדק את דרכי ההעברה של נושאים אחדים מנושאי פעולתו של האגף לגופים אחרים.

— הקרן להלוואות לפיתוח הנגב. הערבה ואילת, שמטרתה היתה לעודד הקמת מפעלים קונסטרוקטיביים באזורים אלה, גוהלה במשותף על ידי נציגי משרד הפיתוח, משרד המסחר והתעשייה, החשב הכללי ובנק הפועלים, שנתמנו על ידי המנהל הכללי של משרד הפיתוח. בשנת 1963 היה הון הקרן 90,000 ל"י בקירוב; חלקו של המשרד בקרן הועבר ביולי 1963 לטיפולו של החשב הכללי. הבדיקה העלתה, שלא הועברו לחשב הכללי התיקים המכילים את הבקשות המקוריות להלוואות שאושרו, המלצות נציגי משרד הפיתוח באזורי מושבם של המבקשים, והחלטות ועדת הקרן. המסמכים מצויים עדיין בארכיון האגף שבגנוך. חומר זה חשוב במיוחד כדי לאפשר פיקוח, אם כספי ההלוואה שימשו למטרות להן נועדו; פיקוח זה היה אחד התפקידים העיקריים של משרד הפיתוח בקרן.

— משרד הפיתוח, שהיה אחראי לאספקת המים בנגב ובערבה. הקים והפעיל מפעלי מים מקומיים. במאי 1963 קיבל על עצמו משרד החקלאות את האחריות לאספקת המים, ואילו הפעלתם והחזקתם של המפעלים הועברה לחברת מקורות.

מלבד מפעלי המים המקומיים הקים המשרד מתקניבו באמצעות מקורות מפעלי מים אזוריים: מפעל כרונוב ומפעל הערבה. ההשקעה הכוללת בהקמתם הסתכמה ב-7 מליון ל"י בקירוב. בהתאם לחוזים שנחתמו בזמנו בין המשרד לבין מקורות שימשה מקורות נאמן המשרד. החברה ניהלה את שני המפעלים, וגם ביצעה על חשבונו של המשרד ולפי דרישתו עבודות, כגון קידוחים והנחת קווי מים. בסוף יוני 1963 הוסכם, שמפעלי מים אלה יועברו לרשותו של משרד החקלאות ושמקורות תמשיך להחזיק בהם ולנהלם מטעמו. הביקורת העלתה, שלא היו בנמצא במשרד הפיתוח רשימות כוללות של המבנים והציוד שבמפעלים אזוריים אלה, ושלא הועברו למשרד החקלאות תרשימים, מפות, וחשבונות המתייחסים לרכישת ציוד ולביצוע עבודות; מסמכים אלה הם הבסיס לפיקוח על פעולותיה של חברת מקורות.

— במסגרת האחריות של משרד הפיתוח לאספקת חשמל בנגב ובערבה הפעיל האגף 6 תחנות כוח מקומיות: בציחור, עבדת, גאות הכיכר, עין בוקק, מצדה, ועין גדי. האגף גם הפעיל, כנאמן של חברת החשמל, תחנת כוח במצפה רמון; עם ביטול האגף מסרה חברת החשמל את הפעלת התחנה בידי מקורות.

באמצע 1963 הציע משרד הפיתוח למשרד החקלאות, שיטול על עצמו את האחריות לאספקת חשמל בנגב ובערבה ושיקבל להחזקתו את תחנות הכוח המקומיות. במיוחד כיוון שתחנות הכוח הנזכרות סיפקו חשמל גם לצורכי מפעלי המים המקומיים. אולם בעוד שמשרד החקלאות קיבל על עצמו את האחריות לאספקת המים בנגב ובערבה, לא קיבל אחריות דומה לגבי אספקת החשמל, אך הסכים, שמקורות תקבל על עצמה את הפעלתן ותחזוקתן של תחנות הכוח. שאלת הבעלות על תחנות הכוח עדיין לא הוסדרה, ומשרד הפיתוח עודנו מופיע כמייצג המדינה, בעלת התחנות, אף כי למעשה אין בידיו שליטה עליהן.

— משרד הפיתוח עוד לא העביר לגוף אחר את מלוא רכושו בנגב ובערבה, ואין מצדו

פיקוח על אופן השימוש בחלק של הרכוש, שעוד לא הועבר. בספרי המלאי של המשרד רשומים עדיין כרכושו: קווי מים פנימיים ממקום חיבורם למפעלי המים המקומיים וקווי תאורה בשטחי יישובים ממקום חיבורם לתחנות הכוח; גנרטור בשדה בוקר ומחצית הבניין בו הוא נמצא, וכן קווי מים, מיכל דלק וכלים שונים; מערכת ביוב בציחור וכן רשת חשמל ורשת מים לתחנת הדלק ולצריפים, שאחד מהם רשום כרכושו של המשרד והמשמש את המזנון המנוהל על ידי מפעילי תחנת הדלק במקום. לדברי משרד הפיתוח סיבת הדבר היא, שלא ניתנו הנחיות על ידי אגף החשב הכללי, והמשרד עושה צעדים להסדר העניין.